

FRIT DANMARK

„MED STORBRIANNIEN FOR DANMARKS FRIHED“

Redaktør: E. Blytgen-Petersen

Redaktion, Ekspedition og Annoncer:

The Danish House, 67, Pont Street, London, S.W.1. Telefon: KENSington 6656
50 Numre aarligt. Abonnement 24s. aarligt — 12s. halvaarligt. Enkelte Numre 6d.

Island, 1918 - 1943

DET genfødte Island fylder den 1. December 25 Aar. Saa længe er det siden, Island paany blev en fri og selvstændig Nation. Dagen for Traktatens Underskrift blev en national Højtidsdag i Island, fejret hvert Aar af Islendinge hjemme og ude.

Der er nok, der tyder paa, at 25-Aars-Dagen for den genfundne og genvundne Frihed vil blive fejret i Island med en særlig Understregning af Selvstændigheden. Og det unge Island kan med Tilfredshed se tilbage paa de 25 Aar.

En Udvikling, der næsten var „amerikansk“, bragte Island frem paa lige Fod med de andre nordiske Lande. Vejbygning og Brobygning, Udvikling af Skibsfarten og Telefoner og Telegraf-linier knyttede de fra Oldtiden skilte Dele af det store Land tæt sammen. Fiskeriet tog et Opsving, som næsten har kunnet tage Pusten fra dem, der blev Vidne til det, og paa det kulturelle Omraade ovedes der en Indsats af Islendingene, som til fulde bekræftede Berettigelsen af deres længe nærrede Begær om at blive sig selv. Et stort og fornemt Universitet blev rejst i Reykjavik, en Strøm af islandsk Litteratur naaede ud over hele Kloden, og islandsk Billedhuggere, Malere og Tonkekunstnere gjorde Landet skønnere med deres Værker og nævntes med Hæder i europæiske og amerikanske Storstæder.

Paa det sociale Omraade har Island i sin Selvstændighed bekræftet sin nordisk-demokratiske Tankegang, og nationalt har Islendingen vist sig i Besiddelse af en Vitalitet, som godt kunde virke angstende i forsigtige, koligt reflekterende Sind, men som ikke desto mindre var Kraftkilden, hvoraf det islandske Folk formaaede at hente Mod og Evner til at løse Opgaver, som paa Forhaand kunde synes langt ud over, hvad et lille Folk paa smaa halvandet Hundrede Tusinde maatte kunne magte.

Økonomisk betalte Islendingene en høj Pris for alle de Fremskridt, som de selv virkelig gjorde — en unormal stor Statsgæld var til Tider ved at trykke selv den ubændige islandske Nation i Knæ, men de værste Kriseaar, de største sociale Vanskeligheder klarede man sig dog igennem, indtil Krigen kom, og ved Selvstændighedens første Jubilæum i Aar er Island en velstaaende Nation. Krigen kan vel gøre denne Velstand problematisk, der oppe i det nordlige Atlanterhav, saa vel som andre Stæder.

Men var mange i 1918 skeptiske overfor Islendingenes Selvsikkerhed, saa vil færre have Grund til det i Dag. Svære Problemer indadtil blev løst dengang, og ingen, som kender Islendingene, vil tvivle om, at de ogsaa i Tiden efter den anden Verdenskrig vil vide at løse de Opgaver, som den unge — og samtidig ældgamle —

islandske Nation stilles overfor. Friheden, Troen paa egne Evner og samtidig *Følelsen af Slægtskabet med det værdifuldeste i nordisk Tradition* vil være Inspirationen for Islendingene, og givet er det, at de i deres Land ejer magtfulde Naturrigdomme og Plads for de kommende Generationer.

Island var Europas første Republik. Gennem Aarhundreder er Traditionen om den aristokratiske Frihedsstat holdt levende i Folket. Sønner og Døtre værnedes Minderne med samme Pietet og Forstand, og der er i Dag en stærk Trang hos mange Islendinge til at genoptage Traaden.

Island er frit stillet, kan selv vælge sin Fremtids Vej; den Traktat, som binder Island og Danmark mere sammen end selve det nordiske Frændskab, er indgaaet af to selvstændige og frie Nationer og har saadan set intet at gøre med Kongefællesskabet. Traktaten kan siges op, og sker det, og det gør det jo, vil det i og for sig intet forandre mellem de to Folk, det danske og det islandske.

Men et Kongefællesskab eksisterer tillige ud af Islendingenes eget frie Valg. Spørgsmaalet er reut islandsk, men det berører ogsaa danske Hjerter, ikke mindst netop nu, da de banker med en Varme saa stærk som ingensinde før for Kong Christian, i Erkendelse af den Indsats, han — tro overfor den danske Forfatning saavel som overfor den islandske — har gjort i Kampen mod den fælles Fjende.

Det er utvivlsomt dybt rodfæstet i islandske Sind, og det vil gøre godt at høre det gentaget i Fødselsdagstalerne den 1. December, *at Island hører til Norden og vil vedblive at høre til Norden*, det store Folkesamfund, som netop i Anerkendelse af Folkenes Forskeligheder og selvfolgelige Ret til at nyde Frihed og Selvstændighed finder Inspiration til det varige og righoldige Samarbejde i en forhaabentlig lykkeligere Fremtid for Menneskeheden, Nordboer som alle andre, hvormed vi nærmere og fjernere føler os i Slægt slet og ret som Mennesker.

FRIT DANMARK

22. Indsamlingsliste

VI har haft den Glæde at modtage følgende Bidrag til Indsamlingen til Sikring af FRIT DANMARK som Ugeblad og til Informationsarbejdet:

	£	s.	d.
Danish Council, Cairo ...	25	0	0
Tidligere indkommet ...	170	12	8
	195	12	8

FRIT DANMARK beder Bidragyderne modtage Bladets bedste Tak

Færøerne og Flygtningene

DET færøske Lagting har enstemmig vedtaget at give 100.000 Kr. til danske Flygtninge i Sverige til Fordeling gennem den danske Legation i Stockholm.

Grev Reventlow fylder 60

Grev Reventlow

Den frie danske Bevægelses Ærespræsident, Gesandt Grev *Eduard Reventlow* fylder Søndag, den 28. November, 60 Aar.

Som ung 30-aarig Legationssekretær kom Grev Reventlow første Gang til London og var knyttet til det danske Gesandtskab i det britiske Imperiums Hovedstad under hele den første Verdenskrig. Da den anden Verdenskrig næsten syntes mundgaalig, sendte Kongen af Danmark paany Grev Reventlow til London, denne Gang som Gesandtskabets Chef.

Han er utvivlsomt en af de danske Diplomater, som nyder den højeste Anseelse, og som har den største Erfaring at ose af. Om Grev Reventlow, der i adskillige Aar var Udenrigsministeriets Direktør, vidste det, at han aldrig handlede overilet, og at han var loyal mod den Udenrigspolitik, som nu engang var blevet Danmarks. Da han i 1911 gjorde sig uafhængig af Udenrigsministeriet paa Christiansborg, virkede det derfor med saa meget større Vægt hjemadtil, hvad blandt andet kunde ses af den Tøven i Udenrigsminister Savenius' Reaktion overfor det vigtige Skridt, Grev Reventlow nu havde valgt at foretage. Der gik lang Tid, før Udenrigsministeren lyste ham i Ban.

Grev Reventlow er uden Tvivl en Mand, som lever sit Liv i bevidst Erkendelse af de Forpligtelser, som hans fremragende Slægt har lagt paa hvert enkelt af dens Medlemmer, men hans aristokratiske Traditioner forhindrer ham ikke i at indfølde en hjertelig og naturlig Elskværdighed, og ganske specielt overfor unge Danske — og forøvrigt ogsaa i seks Aar i Stockholm tillige over unge Islendinge — har Grev Reventlow aldrig sparet sig Ulejlighed med at hjælpe dem til Rette og give dem Mulighed for at føle et Fællesskab, der kunde samle dem i det fremmede.

Krigens Krav og Pligter forhindrer Danske i London i at fejre deres Gesandt og Ærespræsident, som vi vilde have gjort det i normale Tider, men Lykønskningerne vil ikke mangle paa Grev Reventlows 60 Aars Fødselsdag.

HAMAR.

Rigsdagens Protest

Mod Jödefølgelserne

Den underjordiske Presse har bragt Ordlyden af Rigsdagens Protest mod Jödefølgelserne. Den lyder: „Den Befuldmægtigede for det tyske Rige, Hans Excellence Dr. Best.

Undertegnede Repræsentanter for Socialdemokratiet, Venstre, det konservative Folkeparti, det radikale Venstre og Danmarks Retsforbund ønsker i Anledning af den Aktion, som Natten til den 2. Oktober blev indledet mod Jöderne i Danmark overfor Deres Excellence at give Udtryk for den dybe Sorg, disse Handlinger har fremkaldt i det danske Folk. De danske Jøder er en levende Del af Folket, og hele Folket er der for paa det dybeste ramt af de omtalte Foranstaltninger, der føles som en Krænkelse af dansk Retsbevidsthed.

V. Buhl, K. Kristensen, Ole Bjørn Kraft, A. H. Hansen, Ole Petersen.

Bornholm, der ikke blev Tyskernes Malta

Bornholmerne under Okkupationen

Den tyske Besættelse af Bornholm har været ganske forskellig fra Besættelsen af det øvrige Danmark, skriver *Sydsvenska Dagbladet* i Malmö i en Oversigtsartikel om Bornholm under Okkupationen. Heller ikke den 9. April 1940 oplevede Bornholm paa samme Maade som den øvrige Del af Landet.

Bornholmerne hørte i Radioen, at tyske Tropper havde overskredet den danske Grænse og besat alle vigtige Punkter efter en kort Kamp. Befolkningen lyttede med Harme til Meddelelsen om, at tyske Tropper skulde overtage „Beskyttelsen af Danmark“. Bornholmerne strømmede ned til alle Oens Havne, men hvor var de tyske Landgangsbaade? Det kunde dog vel ikke være Meningen, at Invasionen skulde finde Sted fra Undervandsbaade. Rytterne spredtes, Spændingen steg, men intet skete. Havde Tyskerne glemt Bornholm?

Det var kun ved et Tilfælde, at Myndighederne var blevet underrettet om Besættelsen. Den danske Kommandant paa Oen var ganske uvidende om, hvad der var sket, da en lokal Journalist ringede ham op for at fortælle ham de triste Nyheder. Telefonvægten erklærede, at Obersten sov og ikke kunde forstyrres, og det var først efter lang Overtalelse, at han gik ned til at vække Chelen.

Der blev øjeblikkelig truffet Forberedelser. Mandskabet blev forsynet med skarp Ammunition, og Officererne svor, at ikke en eneste Tysker skulde sætte Fod paa Oen. Alle strategiske Punkter blev besat, og Artilleriet gik i Stilling. Soldater og nervøse Borgere stod paa deres Poster ved Havnen hele Dagen, men intet skete. Kun en enkelt tysk Flyver, som var faret vil, brummede lavt henover Oen.

Tyskerne kommer

Den 10. April om Morgenen naarmede to tyske Baade sig forsigtigt Bornholm. De ankrude op ud for Rønne Havn, sandsynligvis fordi de var bange, at der skulde blive aabnet Ild, men intet skete. Regeringen havde sendt Instruktions, at der ikke skulde gøres Modstand, og Baadene sejlede ind i Havnen. Tyske Tropper med Staalhjelme sprang ud paa Kajen, Maskingeværer blev bragt i Stilling og Havneområdet afspærret for Danskerne, der var usværgelige som altid. Snart efter raslede tyske Vogne gennem Gaderne. De vigtigste Punkter blev besat. Patruljer med oplannede Bajonetter blev sendt ud, og Befolkningen blev beordret hjem.

Det har aldrig været klart, hvor megen Betydning Tyskerne tillagde Oen, men at domme fra de Forholdsregler, som blev truffet i Begyndelsen, er det klart, at den oprindelige Plan var at skabe en meget stærk O-Base i et Malta i Østersøen. Tyskerne begyndte straks at bygge Fæstningsværker særlig paa Dneodde i Oens sydøstlige Hjørne. Beton, Bankers, Barrikader og Pigtraadsspærring blev rejst. Store Skibslandinger Cement bragtes til Oen, og mange danske Arbejdere blev beordret til at arbejde for Tyskerne. Samtidig blev Luftværnskanoner, Lytteapparater o. l. installeret forskellige Stæder. Den nordlige Halvdel behøvede man ikke at befæste, da dens stejle Klipper frembød tilstrækkelige naturlige Hindringer.

Fiasko

En skønne Dag ophørte pludselig alt Arbejde paa den sydlige Halvdel af Oen. Arbejderne sendtes hjem, og Hovedparten af den betydelige tyske Styrke forlod Bankerne og blev enten transporteret bort fra Oen eller flyttet til andre Dele. Det forlød, at den sædvanlige tyske Grundighed for en Gangs Skyld var slaaet klik. Tyskerne havde glemt at Krigsamtlet ikke kunde bære Befæstningsværkerne! De enorme Kaserner, som Tyskerne havde bygget paa Galgehakken lige Syd for Rønne, og som var i Stand til at rumme adskillige Tusinde Soldater, blev dels evakueret, og kun den nødvendige Okkupationsstyrke blev ladt tilbage paa Oen.

Selv om praktisk talt hele Befolkningen staaar sammen i Modstanden mod Besættelsestropperne, er der paa Bornholm som i andre Dele af Landet Quislinger, der er gaaet over til Fjenden. Grunden til, at Sabotagen ikke har været saa omfattende udstrakt, er simpelthen den, at Tyskerne paa Grund af Skibsfartsvanskelighederne ikke har været i Stand til at flytte mange Fabriksvirksomheder til Bornholm.

De indirekte Virkninger af Okkupationen har ramt Oen haardt og værst er det gaaet ud over Skibsfarten. Østersøen er fuld af Drivninger, som har krævet mange Ofre, men Ofrene til Sos har ikke været forgaves. Sofolkene har bidraget i stor Udstrækning til at opretholde Forbindelsen med Hovedlandet, og Fiskerne har sikret Oens Levnedsmiddelforsyninger, ligesom de har været i Stand til at transportere store Mængder af Fisk, særlig de berømte rogede Bornholmer, til

København. Af Mangel paa Olie og paa Grund af den store Risiko, der er forbundet med Sejladsen, har Rederierne maattet indsaette to smaa Sejlbaade paa Københavns-Ruten i Stedet for de store komfortable Motor-skibe, som plejede at besøge Trafikken. Dette har medført Nødgang i Godstrafikken saavel som Passagertrafikken, og som Følge heraf loler Bornholm sig meget afskaaret fra Moderlandet.

29. August

Bornholmerne sluttede sig lidt efter lidt til den Modstand, som sprang op over hele Danmark. Illegale Grupper dannedes, og Sammenstod mellem Befolkningen og de tyske Tropper var ikke ualmindelige. Da den militære Undtagelsestilstand blev erklæret Søndag Morgen den 29. August, var Atmosfæren allerede paa Eksplosionsstadiet.

Om Lørdagen den 28. August var der mange Rygter, og det var ganske klart, hvad der skulde ske. Tidligt Søndag Morgen besatte tyske Tropper de vigtigste Havne paa Oen. Pistoler blev stillet i Mønstre paa de danske Kystværter, som blev tvunget til at trække sig tilbage. Det blev forbrudt Skibe at forlade Havnene. Patruljer blev sendt gennem Rønnes Gader, og nogle af Byens velkendte Borgere, bla. Overlægen, blev taget paa Sejen og ført til det tyske Hovedkvarter som Gidsler. I de følgende Dage blev Officerer af Linien og af Reserveen arresteret, og i Løbet af den første Uge naaede Antallet af Arrestationer op paa 40. En mørk Nat blev de arresterede Gidsler ført bort fra Oen, men nogle af dem var senere blevet frigivet.

Befolkningen fandt det vanskeligt at holde sig inden Døre om Natten, og Tyskerne har ikke været i Stand til at opretholde Ro og Orden, og Situationen er blevet værre fra Dag til Dag, men Bornholmerne er Optimister. De tror paa deres Lands Fremtid og særlig paa deres egen Os Fremtid, og de haaber, at de i en nær Fremtid atter skal blive i Stand til at aabne deres Døre for Turiststrømmen.

Den sjællandske Aften

Den sjællandske Aften i Det Danske Hus Lørdag den 13. November fik et yderst vellykket Forløb. Aftens Arrangør, Aftenen af det danske Raads Medlemvalg, Fru *Estrid Bannister*, fik ogsaa flyvende Undsætning i den danske Flyverlotjant, der Dagen før var dukket op i London med en Hilsen hjemmefra. Han fortalte frisk og ligefrem om sin Tur over Nordsoen og var Genstand for Forsamlingens hjertelige Hyldelse.

Saa kom Turen til Sjællænderne. Mrs. *E. M. Griffith* reciterede Chr. Winthers Digt om Sjælland. Fru Direktør *O. J. Bruun* og Hr. *P. Hostrup-Pedersen* hostede varmt Bifald for deres Gæstgivelse af Manglekilde-Petersens berømte Fortællinger

„Danish Delight“

Mr. *Rodney Gallop's* fjerde Musik-Udsendelse i B.B.C.-Serien „Danish Delight“ var helligt dansk Efteraar og Vinter. I den forbindelse Tekst mellem Grammfonopladerne fortalte Mr. Gallop *Home-Service*-Lyttene om den danske Modstand mod den fælles Fjende og sluttede med en Hyldelse til Kong Christian.

Ingen Ændringer i Færøernes Styre

Folketflokkens og Socialdemokraterne fandt ikke hinanden

UMIDDELBART efter det færøske Lagtings Sammenbræden i Begyndelsen af September i Aar fremsatte „Folketflokket“ et Forslag om en Ændring af den Styreform, der nu har været gældende paa Færøerne siden Adskillelsen fra Danmark. Formålet med Forslaget var at give Lagtinget større Magt, og at begrænse, eller maa ske endog helt udelukke, Amtmandens Indflydelse paa den færøske Lovgivning under Krigen.

For at kunne opnaa Flertal for et saadant Forslag havde „Folketflokket“ kun foreslaet, hvad det færøske Socialdemokrati i et Valgopraab for Lagtingsvalget havde angivet som Formaal for Forhandlinger med Danmark efter Krigen!

Forslaget har været til Behandling i et Lagtingsudvalg i mange Uger, men „Folketflokket“ havde ikke Held med sin Invitation til Socialdemokraterne. Fornylig, da Forslaget kom til anden Behandling i Lagtinget, fremsatte Socialdemokraterne et Endringsforslag, der viste sig nautageligt for „Folketflokket“, og dermed faldt hele Sagen. Der bliver ikke, og sandsynligvis ikke saa længe Krigen varer, nogen Ændring i den Maade, hvorpaa Færøerne styres i Krisesaetene.

HAMAR.